

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит»
за спеціалізацією «Банківська справа»
на тему:
«ФОРМУВАННЯ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ БАНКІВСЬКИМИ
УСТАНОВАМИ УКРАЇНИ»

Виконав: студент 4 курсу, групи 2
Факультету фінансів та банківської справи

НОСАЛЬ М.О.

Керівник: к.е.н., доцент

СЕРГЄЄВА О.С.

ОДЕСА - 2019 року

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Результати роботи банку напряду залежать від якості сформованих ресурсів. Важливим моментом для банку є позитивний фінансовий результат, який є наслідком формування ефективної ресурсної бази. Якість сформованих ресурсів визначає політику активних банківських операцій. Оскільки близько 70 % активних операцій займають кредити, то зрозуміло, що насамперед якість ресурсів впливає на кошти, направлені на кредитування. Тим паче, що процес кредитування включає в себе залучення цих ресурсів і їх надання у тимчасове платне користування. Тому справедливо кредитні ресурси банку розглядати як показник якості кредитного процесу банків.

Актуальною ця тема є тому, що формування збалансованої ресурсної бази дозволить проводити широке коло активних операцій банку з використанням наявних ресурсів і максимально зрівноважить усі ризики. Зміцнення ресурсної бази сприяє підвищенню можливостей банків у задоволенні поточних та інвестиційних потреб суб'єктів господарювання і домогосподарств у додаткових фінансових ресурсах. Однак в останні роки, період кризи, формування кредитних ресурсів є проблемним, так як з боку вкладників це більша частка короткострокових депозитів, а з боку банківських установ достатньо дорогими та нестабільними. На нашу думку, на ці процеси впливають декілька причин: непослідовні та іноді помилкові дії уряду та наглядових органів, нестабільна політична ситуація в країні, низький рівень життя та доходів у суспільстві, недовіра до банків, негативний досвід попередніх «взаємин» між банком та його клієнтами та інші проблеми. Саме за цих причин доцільним є більш глибоке вивчення теоретичних основ питання про джерела формування ресурсів банку.

Даній темі приділяють значну увагу науковці і практики банківської галузі. Великий внесок у дослідженні депозитів виступили наступні вітчизняні науковці: О. Дзюблюк, М. Савлук, А. Мороз, А. Єпіфанов., О. Васюренко, М. Зверяков, Л.Кузнєцова, В.Коваленко.

Метою дослідження є дослідження теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення розвитку ринку кредитних ресурсів в банківських установах України.

Відповідно до поставленої мети, **завданнями** дослідження є:

- визначити місце та роль «кредитних ресурсів» на ринку загальних ресурсів в банківських установах;
- ознайомитись з правовим та законодавчим регулюванням щодо організації формування банками кредитних ресурсів;
- провести аналіз сучасного стану діяльності банківських установ України щодо формування кредитних ресурсів;
- оцінити діяльності ПАТ АБ «Укргазбанк» по формуванню кредитних ресурсів;

- проаналізувати розміщення ресурсної бази ПАТ АБ «Укргазбанк» в активні операції;
- ознайомитись з діяльністю банків щодо формування кредитних ресурсів в міжнародному просторі;
- надати рекомендації щодо формування кредитних ресурсів для банківських установ України.

Об'єктом дослідження є процес формування кредитних ресурсів банку у період ринкової економіки України.

Предметом дослідження є теоретично–методичні аспекти формування кредитних ресурсів в банківських установах в Україні та світі.

Інформаційною базою дослідження виступають матеріали фахових періодичних видань, закони та нормативно-правові акти органів державної влади, до видання яких віднесено регулювання діяльності КБ в Україні; дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, аналітичні та статистичні матеріали Національного банку України, фінансова звітність КБ, офіційні ресурси мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (... найменування) і додатків. Загальний обсяг роботи становить ... сторінки. Основний зміст викладено на ... сторінках. Робота містить ... таблиці, ... рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти формування кредитних ресурсів банками України**» було досліджено, що багатьма вченими ототожнюються поняття банківських ресурсів, фінансових ресурсів та кредитних ресурсів, що є неправильним як теоретично, так і практично. Кожне з цих понять віддзеркалює різний зміст та сутність.

Термін «кредитні ресурси банку» запропоновано такими вченими як Л. Батракова, яка вважає, що кредитні ресурси – це різницю між сумою пасивів банку і сумою основних засобів, нематеріальних активів, залишків запозичених, що направлені в фонд регулювання кредитних ресурсів та ліквідних активів, що не використовуються для видачі позичок; Л. В. Кузнецова вважає, що кредитні ресурси банку – це сукупність грошових коштів (частина фінансових ресурсів), що банк використовує для створення та реалізації кредитних продуктів та послуг; автори фінансово-кредитного енциклопедичного словника дають визначення «кредитних ресурсів» як частину сукупності ресурсів, що відображені у пасивній частині балансу комерційних банків та використовуються ними у процесі кредитування.

Розглянувши сутність кредитних ресурсів, можемо стверджувати, що кредитні ресурси формуються з фінансових ресурсів. Багатьма вченими ототожнюються поняття кредитних і фінансових ресурсів, однак в нашому

дослідженні ми довели, що поняття фінансові ресурси та кредитні – різні. На нашу думку, кредитні ресурси – вузьконаправлені грошові кошти, які використовуються банківськими установами для кредитування. Основою кредитних ресурсів є залучені та запозичені кошти. Якщо розглядати в розрізі строковості, то основним ресурсом для формування кредитних ресурсів є строкові кошти, так як вони більш стабільні та надійні.

Зазначено, що діяльність українських банків щодо формування кредитних ресурсів регламентується нормативно-законодавчою базою України, а саме Конституцією України (від 28.06.1996 № 254к/96-ВР), Цивільним кодексом України (№ 435-IV від 16.01.2003), Господарським кодексом України (№ 436-IV від 16.01.2003), Законом України «Про Національний банк України» (від 20.05.1999 № 679-XIV), Законом України «Про банки та банківську діяльність» (від 07.12.2000 № 2121-III), Основними засадами ГКП України, депозитною та кредитною політикою банків, Постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368 «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні».

У другому розділі «**Аналіз формування кредитних ресурсів банками України**» досліджено, що українська банківська система характеризується високим ступенем ризику, зокрема в сучасних умовах пожвавлення та росту масштабів банківської діяльності, диверсифікації банківських операцій, збільшення рівня трудомісткості банківських технологій та посилення банківської конкуренції.

Нами було проаналізовано динаміку депозитного портфелю банківської системи України та визначено, що протягом усього дослідження з 01.01.2014 по 01.01.2019 рр. депозитний портфель БСУ зростає, однак помірними темпами. Так, станом на 01.01.2014 рік сума коштів на депозитних рахунках в банківських установах України складала 655,912 млрд. грн., а вже на 01.01.2019 року цей показник склав 935,108 млрд. грн.

З огляду на проведений аналіз депозитного портфелю БСУ по строках можемо сказати, що питома вага різних ресурсних елементів у загальному обсязі депозитних ресурсів змінювалася, однак без різких стрибків, окрім депозитів від 1 року до 2 років за 2015 рік, коли їхня частка зменшалася майже на 12 %; при цьому частка депозитів на вимогу зросла на 9 %. На нашу думку, на зниження депозитів від 1 року до 2 років вплинуло в першу чергу недовіра населення до банківського сектору та нестабільна соціально-політична ситуація в країні. За період з 2013 по 2018 рр. частка депозитів на вимогу зросла: так на 01.01.2014 рік вони склали 30,09 % у структурі депозитного портфелю, а станом на 01.01.2019 рік – 50,71 %.

Аналізуючи депозитний портфель БСУ в іноземній валюті по строках, можемо зробити наступні висновки. Кошти «від 1 року до 2 років» в іноземній валюті з 2014 року по 2016 рік зменшилися майже на 35 % та становили на 01.01.2016 – 84,304 млрд. грн. В наступні періоди з 2016 року по 2018 рік кошти «від 1 року до 2 років» відбулося збільшення, однак станом на 01.01.2019 вони зменшилися та становили 79,670 млрд. грн. Кошти

в іноземній валюті «більше 2 років» не демонстрували значних змін, окрім періоду з 2017 року по 2018 рік, коли ріст був більше ніж 300 %. Однак станом на 01.01.2019 кошти «більше 2 років» склали 8,794 млрд. грн.

Розглянувши депозитний портфель БСУ у розрізі регіонів, можемо стверджувати, що станом на 01.01.2019 рік лідером за залишками депозитів є Київський регіон, на його долю припадає 49,73 % всього депозитного портфелю банківської системи України. Це пояснюється високою концентрацією банківських установ, великих числом суб'єктів господарювання, які обслуговуються в регіоні та високими доходами населення. Таким чином маємо ще одну особливість, яка впливає на формування кредитних ресурсів. Дедалі частіше на формування кредитних ресурсів впливає не чинники кредитної діяльності, а саме регіональний аспект, що провокує дисбаланс по регіонах та нерівномірному розвитку.

Нами було з'ясовано, що фінансові ресурси ПАТ АБ «Укргазбанк» формуються, загалом, завдяки строковим депозитам та коштам до запитання. Так, станом на 01.01.2014 рік частка строкових депозитів складала 30,09 % в порівнянні з коштом до запитання, частка яких була в два рази менше і складала 15,05 %, що є позитивним явищем, так як строкові кошти є більш стійкими та надійними. У 2016 році строкові кошти склали 42,02 %, а кошти до запитання – 31,81 %. За рік, у 2017 році, частка строкових коштів зросла і становила 49,37 %, кошти до запитання становили – 45,47 %. У 2018 році частка коштів до запитання збільшилася та превалювала над строковими коштами та становила станом на 01.01.2018 – 49,59 % усіх зобов'язань, а строкові кошти – 45,80 %. Це означає, що соціально-політичні умови в країні створювали ризики майбутніх втрат та збільшували рівень недовіри населення до банківського сектору. Так, станом на 01.01.2019 строкові кошти склали 47,77 % від зобов'язань, а кошти до запитання – 37,40 % від зобов'язань.

Отже, узагальнюючи результати проведеного дослідження щодо аналізу депозитного портфелю, можливо відмітити, що ПАТ АБ «Укргазбанк» постійно нарощує ресурсну базу та здійснює свою діяльність з метою надання широкого спектру банківських послуг, які своєчасно відповідають на потреби ринку та збільшують ринкову вартість Банку.

У третьому розділі **«Напрями удосконалення формування кредитних ресурсів банківськими установами України»** проаналізовано, що в умовах нестабільної економічної ситуації у країні банкам дедалі важче формувати кредитні ресурси, особливо на довгий термін. Так, банки прагнуть збільшити питому вагу строкових коштів у своїй структурі зобов'язань, встановлюючи вищу процентну ставку по цих депозитах. Однак в рамках тієї політичної ситуації, яка склалася в Україні, довіра населення до банківського сектору низька, звідси високий рівень коштів на вимогу – дешевих та нестабільних коштів.

В деяких країнах Європи та Азії банківські установи разом з регуляторами банківської системи – центральні банки – ввели в банківську практику нульові та від'ємні процентні ставки. На сучасному етапі кількість

країн, які мають від'ємну відсоткову ставку, на даний момент 4: Швейцарія, Данія, Швеція, Японія. Всі ці країни вводять від'ємні відсоткові ставки задля стимуляції розвитку бізнесу та економічного росту.

Аналізуючи ставки за депозитами, можемо відзначити тенденцію збільшення / зменшення процентних ставок за кредитами. Відмітимо що до країн, у яких відсоткові ставки за депозитами та кредитами максимальні, можна віднести Білорусь – 27,65 %, Аргентину – 24,55 %, Іран – 18,03 %, Монголія – 15,10 %, а за ними усі країни третього світу. Перелік країн, відсоткові ставки яких набувають мінімальних значень, доволі передбачуваний, а саме: Швейцарія, Гонконг, США, Сінгапур, Німеччина, банківські системи яких характеризуються високою фінансовою стійкістю та динамічністю розвитку.

Визначено, що при виборі банківської установи для розміщення своїх коштів, клієнт керується сукупністю чинників, серед яких найважливішими є значення процентної ставки по депозитам та гарантування вкладів з боку держави. За рівнем дохідності українські банки пропонують досить вигідні умови для вкладників, тоді як дохідність за депозитами в розвинутих країнах низька, що пов'язується з можливими втратами. Однак зарубіжна практика показує, що західні банківські системи є досить надійними та стійкими, а депозити фізичних (в деяких країнах в юридичних) осіб захищені фондом гарантування вкладів. Тому відсоткова ставка за депозитами фізичних осіб в зарубіжних країнах не перевищує 2 % (наприклад, Швейцарія, США, Італія). Відмітимо, що максимальна сума відшкодування вкладів фізичних осіб у США – 250 000\$, що свідчить про стабільність банківської системи Сполучених Штатів.

Сучасні депозитні операції потребують удосконалення для заохочення нових клієнтів. Одним із перспективним напрямом є мультирежимні депозитні рахунки. Клієнтам банку це надасть додаткові можливості щодо використання своїх коштів із прийнятним рівнем доходів.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі наведено теоретичне узагальнення і вирішенні завдань, які полягають у визначенні теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення формування кредитних ресурсів банками України.

За результатами виконаної кваліфікаційної роботи зроблено такі висновки:

1. На основі аналізу теоретичних матеріалів нами було розтлумачено сутність поняття «кредитні ресурси». Кредитними ресурсами є сукупність грошових коштів(частина фінансових ресурсів), що банк використовує для створення та реалізації кредитних продуктів та послуг.

Багатьма вченими як вітчизняними, так і західними поняття «кредитні ресурси» ототожнюються з банківськими та фінансовими, що є абсолютно

недоречним. Кредитні ресурси є частиною фінансових ресурсів, а фінансові, в свою чергу, входять до банківських ресурсів.

2. Нами була розглянута нормативно-правова база, яка регулює процес формування кредитних ресурсів через: Закони (акти вищого органу державної влади це Конституція України, Господарський кодекс, Цивільний кодекс), нормативні акти, положення (які видаються іншими органами державної влади й управління відповідно до їх компетенції), внутрішні банківські інструкції та розпорядження.

3. За період дослідження депозитний портфель банківської системи України демонстрував ріст, однак помірний. Так, на 01.01.2014 року загальна сума коштів на депозитних рахунках в банківських установах становила 655,912 млрд. грн. і станом на 01.01.2019 депозитний портфель складав 935,108 млрд. грн.

Питома вага різних ресурсних елементів у загальному обсязі депозитних ресурсів змінювалася, однак без різких стрибків, окрім депозитів від 1 року до 2 років за 2015 рік, коли їхня частка зменшалася майже на 12 %; при цьому частка депозитів на вимогу зросла на 9 %. На нашу думку, на зниження депозитів від 1 року до 2 років вплинуло в першу чергу недовіра населення до банківського сектору та нестабільна соціально-політична ситуація в країні. Щодо аналізу депозитів по строках, то тут можна стверджувати, що за період з 2013 по 2018 рр. частка депозитів на вимогу зросла: так на 01.01.2014 вони складали 30,09 % у структурі депозитного портфелю, а станом на 01.01.2019 – 50,71 %.

Основною проблемою наявної ресурсної бази банків є їх короткостроковість, тобто найбільшу питому вагу у структурі депозитного портфелю складають депозити «на вимогу». Депозити «на вимогу» обмежують діяльність банків в довгостроковій перспективі, а також вони можуть стати каталізатором для зниження ліквідності при масовому вилученні депозитів населенням.

4. Визначено, що фінансові ресурси ПАТ АБ «Укргазбанк» формуються, загалом, завдяки строковим депозитам. Так, станом на 01.01.2014 частка строкових депозитів складала 30,09 % в противагу коштам до запитання, частка яких була в два рази менше і складала 15,05 %, що є позитивним явищем, так як строкові кошти є більш стійкими та надійними, а станом на 01.01.2019 строкові кошти складали 47,77 % від зобов'язань, а кошти до запитання – 37,40 % від зобов'язань.

Слід відзначити, що ПАТ АБ «Укргазбанк» неухильно збільшує розмір зобов'язань, наслідком чого є потенційне збільшення обсягів формування кредитних ресурсів.

5. На основі проведеного аналізу можемо зробити висновок, що для ПАТ АБ «Укргазбанк» характерний високий потенціал щодо отримання прибутку, в досягненні якого вирішальними факторами виступають саме внутрішні. Це дає можливість до планування операційної діяльності банку. Так за останні три роки з 01.01.2016 по 01.01.2019 чистий прибуток ПАТ АБ

«Укргазбанк» демонструє неухильний ріст, що свідчить про ефективність та доцільність впровадженої політики.

6. Аналізуючи ставки за депозитами, нами визначено тенденцію збільшення / зменшення процентних ставок за кредитами. Відмітимо що до країн, у яких відсоткові ставки за депозитами та кредитами максимальні, можна віднести Білорусь – 27,65 %, Аргентину – 24,55 %, Іран – 18,03 %, Монголія – 15,10 %, а за ними усі країни третього світу. Перелік країн, відсоткові ставки яких набувають мінімальних значень, доволі передбачуваний, а саме: Швейцарія, Гонконг, США, Сінгапур, Німеччина, банківські системи яких характеризуються високою фінансовою стійкістю та динамічністю розвитку.

7. Для забезпечення надходжень коштів від населення до банківських установ рекомендуємо запровадити мультирежимні депозити. Впровадження мультирежимних депозитних рахунків забезпечить оптимізацію депозитного портфелю та збільшить надходження коштів як на строкові, так і на ощадні рахунки.